

Mirthe Berentsen

'Ik wil onbekende kunstenaars en verhalen een platform geven'

Interview met Bonaventure
Soh Bejeng Ndikung

De dag na ons gesprek ontvangt Bonaventure Soh Bejeng Ndikung een *Verdiensorden* van de stad Berlijn: de hoogst mogelijke onderscheiding voor zijn 'buitengewone bijdrage aan de ontwikkeling van Berlijn tot een kosmopolitische, kleurrijke en solidaire metropool', aldus de burgemeester. Ndikung is artistiek directeur van het in 2009 door hem opgerichte 'laboratorium voor vormideeën' SAVVY Contemporary in Berlijn, ontstaan vanuit het idee dat er meer dialoog moet zijn tussen westerse en niet-westerse kunst.

Ndikung heeft een indrukwekkende staat van dienst, naast zijn werk als curator en biotechnoloog was hij *curator-at-large* van documenta 14 in Athene en Kassel, van de Dak'Art Biënnale 2018 in Senegal en curator van het Finland Paviljoen op de Biënnale van Venetië in 2019. De grootste drijfveer voor de uit Kameroen afkomstige Ndikung is het creëren van een gelijkwaardige en interculturele dialoog over de rol van kunst in het postkoloniale discours. Dat is hij ook van plan te gaan doen in Nederland, als artistiek directeur van *Sonsbeek 20-24*, de hedendaagse kunsttentoonstelling in het park in Arhem, van 10 april tot en met 21 juni 2021. 'In mijn projectvoorstel voor de tentoonstelling schreef ik dat ik wilde werken met een bepaald concept van *Het Nederlanderschap*. Ik ben niet geïnteresseerd in de bekende Nederlandse kunstgeschiedschrijving van Rembrandt en Mondriaan, ik wil de canon tegen het licht houden en de onbekende kunstenaars en verhalen een platform geven.'

Beladen onderwerpen

Om dat voor elkaar te krijgen heeft Ndikung een team van jonge curatoren om zich heen verzameld die allemaal op een unieke manier de Nederlandse identiteit bevragen: Amal Ahaag, Antonia Alampi, Aude Mgba, Vincent van Velsen en Zippora Elders. 'Omdat ik me begeef op onbekend terrein wilde ik een sterk Nederlands team om me heen hebben. Ik ken niet alle lagen van de Nederlandse geschiedenis of de huidige sociaal-politieke gevoeligheden.' Aan de hand van het thema *Force Times Distance: On Labour and its Sonic Ecologies* brengt het team een grote diversiteit aan kunstenaars en denkers samen, die kritisch naar het verleden kijken en luisteren naar alternatieve geschiedenissen. 'Wat mij opvalt in Nederland is dat er over veel beladen onderwerpen niet gesproken wordt en daardoor kan het lijken alsof ze er niet meer zijn. Zo was ik op de Veluwe uitgenodigd op een kasteel dat volhing met 18de- en 19de-eeuwse portretten van de voorouders van de huidige eigenaren. Ik vroeg hoe ze zo rijk konden zijn en kreeg daar geen antwoord op. Na lang aandringen bleken de voorouders plantages in Suriname en Indonesië te hebben gehad. Dat boeit me, aan de ene kant wordt er gepronkt met de rijkdom, door de schilderijen prominent op te hangen en ons uit te nodigen in *the castle*, en aan de andere kant is er dat verzwegen verleden. Ik bleef doorvragen en uiteindelijk bleken er zwarte dienstmeisjes in het huis gewerkt te hebben; maar wie dat waren, hoe ze heetten en wat ze verdienden vermeldt de historie niet. Terwijl het kasteel vol staat met archieven waarin allerlei notariële zaken zoals de betalingen aan dokters en boeren heel precies werden bijgehouden.'

Ripple effect

Niet verwonderlijk dat het onderwerp arbeid straks de leidraad van de tentoonstelling is. 'Eerlijke beloning van werk is een directe afspiegeling van de maatschappij', zegt Ndikung. Op mijn vraag hoe de politiek om moet gaan met ongelijkheid en blinde vlekken uit het verleden heeft hij een helder antwoord: 'Politici moeten meer om zich heen kijken. Ze kunnen leren van de vanzelfsprekendheid van samenwerkingen binnen de kunstwereld en moeten zich niet blindstaren op hun eigen positie en gebruiken.' Zo nam Ndikung in 2019 deel aan het bezoekers-



Teamfoto
Sonsbeek, v.l.n.r.
Zippora Elders,
Vincent van Velsen,
Bonaventure Soh
Bejeng Ndikung,
Aude Mgba,
Amal Ahaag and
Antonia Alampi.
Fotografie: Studio
Julius Thissen

programma van het Mondriaan Fonds, om kennis te maken met de verschillende Nederlandse kunstinstellingen. 'Met Sonsbeek willen we verschillende meningen en ideeën bij elkaar brengen, daarom werken we onder meer samen met ArtEZ, DAI, Black Archives, de Rijksakademie van beeldende kunsten en vele internationale partners.' De ambities van Ndikung voor Sonsbeek zijn groot. 'We willen een *ripple effect* teweegbrengen, vanuit Arnhem, naar Nederland, naar de rest van de wereld en weer terug. Van elkaar leren en dat gebruiken voor meer bewustzijn. Zo gingen we met de Tunesische schrijver Iheb Guermazi in gesprek over sekswerk in Tunesië en hoe dat in de geschiedenis is veranderd door koloniale invloeden. Vervolgens koppelen we die bevindingen aan de lokaliteit van Arnhem en het huidige prostitutiebeleid. In 2024 willen we met alle partners en kunstenaars tot een conclusie komen over het thema arbeid als onze editie van Sonsbeek afloopt.'

In tegenstelling tot voorgaande edities zal Sonsbeek actief blijven met een doorlopend programma tot en met 2024. Volgens Ndikung is het belangrijk om tentoonstellingen die dermate

lang lopen niet te fixeren op een bepaalde periode uit de geschiedenis of een paar bekende kunstenaars: 'We laten bijvoorbeeld het werk zien van een Nederlandse joodse vrouw, dat helaas volledig over het hoofd is gezien in de kunstgeschiedenis: Sedje Hémon, een briljante kunstenaar en muzikant. Nadat ze de oorlog had overleefd stopte ze met het maken van muziek en maakte ze prachtige abstracte schilderijen. Ze werd geprezen in heel Europa, maar niet in Nederland. Waarom? Het is een van de vele werken die we uit de vergetelheid willen halen door ze opnieuw te contextualiseren. We kunnen het ons simpelweg niet veroorloven om zo'n krachtige stem uit de geschiedenis te wissen.' ●



Mirthe Berentsen
werkt als journalist,
schrijver en beleids-
adviseur voor nationale en internationale organisaties, tijdschriften en kranten.
Fotografie: Jiri Buller